

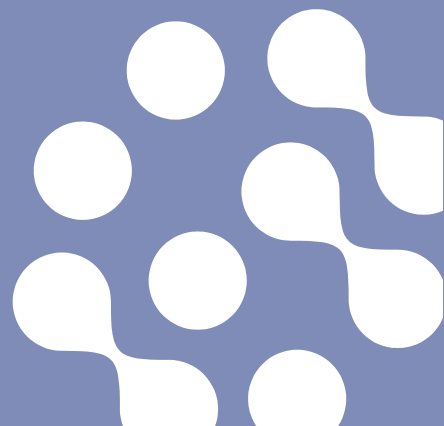
Eurofins Ahma Oy
Projekti 11122
25.2.2026

BOLIDEN KEVITSA MINING OY

Uivelon- ja telkämpönttöjen seuranta 2025

Julkinen raporttiversio (pönttöjen sijaintitiedot poistettu)

BOLIDEN KEVITSA MINING OY, UIVELON- JA TELKÄNPÖNTTÖJEN SEURANTA 2025

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	1
1.1	TARKKAILTAVAT LAJIT	1
2.	AINEISTO JA MENETELMÄT	2
3.	TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	3
3.1	VUODEN 2024 PESINTÖJEN ONNISTUMINEN	3
3.2	PESINTÄTILANNE 2025	4
4.	YHTEENVETO	11
VIITTEET		12
LIITTEET		ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

* Raportista on poistettu salaiseksi luokitellut tiedot, koska ne sisältävät tietoa lintujen pesimäpaikoista (ks. laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta, laki 621/1999 pykälä 24 kohta 14.).

Pohjakartat: © MML:n avoimien aineistojen tiedostopalvelu

Kuvat: © Osmo Heikkala ja Mika Heikkala

Kansikuva: Uivelonaaras

25.2.2026

Eurofins Ahma Oy

Osmo Heikkala

Ympäristöasiantuntija MMT

Mika Heikkala

Ympäristöasiantuntija MTI

Yhteystiedot

Nuottasaarentie 17, Ovi K301

90400 OULU

Sähköposti: Etunimi.Sukunimi@etn.eurofins.fi

www.eurofins.fi

1. JOHDANTO

Boliden Kevitsa Mining Oy on asennuttanut vuonna 2012 Sodankylän Kevitsassa sijaitsevan kaivoksen ympäristöluvan ehtojen mukaisesti biologisena kompensaationa vesilintujen pönttöjä kaivosalueen läheisyydessä sijaitsevalle Koitelaisen Natura 2000 –alueelle ja kaivoksen ympäristöön (Pöyry Finland Oy 2012). Pönttö on mitoitettu uivelolle (*Mergus albellus*) ja telkälle (*Bucephala clangula*). Kaiken kaikkiaan pönttöjä on eri vuosina asennettu yhteensä 83. Alkuvaiheessa, eli vuonna 2012 pönttöjä asennettiin 62, mutta näistä 2 katosi jo ensimmäisenä tarkkailuvuonna ilmeisesti väärin tallennettujen koordinaattien vuoksi. Vuonna 2015 tarkkailuohjelmaa päivitettiin ja maastoon vietiin 19 uutta uivelonpönttöä, ja samalla osa alkuperäisistä pöntöistä (22 kpl) jätettiin pois tarkkailuohjelmasta niiden vaikeasti saavutettavan sijainnin vuoksi (Ramboll Finland Oy 2015, 2016). Tarkkailuohjelmaa on päivitetty viimeksi vuonna 2017 (Ramboll Finland Oy 2015).

Seurannassa on siis ollut vuosina 2013-2014 60 pönttöä (Ramboll Finland Oy 2016) ja 2015-2018 yhteensä 57 pönttöä (Ramboll Finland Oy 2017, Eurofins Ahma Oy 2019). Kevään 2019 huoltokierroksella maastoon vietiin 2 uutta telkänpönttöä, joten vuodesta 2019 lähtien tarkistettavia pönttöjä on ollut yhteensä 59 (Eurofins Ahma Oy 2020). Keväällä 2019, 2022 ja 2025 on puhdistettu ja tarkastettu myös kaikki vanhat, Koitelaisen Natura-alueen koillisosissa sijaitsevat pönttö, jotka vuonna 2015 jätettiin säännöllisen tarkkailun ulkopuolelle. Nämä pönttö tarkistetaan ja puhdistetaan kolmen vuoden välein.

Osa pöntöistä on ollut hyvinkin aktiivisesti käytössä, mutta osa on pysynyt vuodesta toiseen asumattomina. Asumattomien pönttöjen siirroista on keskusteltu moneen otteeseen, ja siirtoa esitettiin mm. kompensaatiohankkeen loppuraportissa vuonna 2022 (Eurofins Ahma Oy 2022). Käyttämättömäksi jääneitä pönttöjä on aiempina vuosina siirretty maastossa avoimmille paikoille ja keväällä 2022 siirrettiin kolme pönttöä kokonaan uusille paikoille sekä yhtä pönttöä lähemmäs rantaa (Eurofins Ahma Oy 2024). Vuoden 2023 kevätkierroksella siirrettiin sitten loputkin kokonaan asumattomaksi jääneet pönttö uusia paikoille (Eurofins Ahma Oy 2024).

Vuoden 2025 tarkkailussa käytiin läpi vain vuosittaiseen tarkkailuun kuuluvat 59 pönttöä. Kaikkien vanhojen ja uusien pönttöjen sijainnit, asennusvuodet ja seurantatilanne on esitetty liitteessä 1b. Pönttöjen sijainti kartalla on esitetty liitteessä 1a.

Pönttöjen käyttöastetta ja pesimämenestystä seurataan vuosittain kahdella käynnillä. Kevätalvella käydään puhdistamassa pönttö, ja tarkastamassa edellisen kesän pesintöjen onnistuminen. Kesäkuun alussa, lintujen pesimäaikaan käydään tarkastamassa pesimälaji ja laskemassa munien lukumäärä. Vuodesta 2018 lähtien, lukuun ottamatta vuotta 2023, on myös rengastettu pöntöiltä kiinni saadut emot. Kesällä 2023 rengastuksesta oli luovuttava, koska renkaat olivat jääneet pois matkasta. Myös vuonna 2025 jäi osa emoista rengastamatta renkaiden vähyyden vuoksi. Kuitenkin aiemmin rengastettujen lintujen renkaat luettiin. Tässä raportissa esitetään vuoden 2024 pesintöjen onnistuminen sekä kesän 2025 aloitetut pesinnät vuosittaisen tarkkailun pöntöissä.

1.1 Tarkkailtavat lajit

Uivelo on Euroopan ja Aasian pohjoisosien pesimälintu. Suomessa sen pesimäalue painottuu vahvasti Lappiin, mutta yksittäisiä pareja pesii etelämpänäkin, lähinnä Itä-Suomessa. Uivelon koko Suomen pesimäkannaksi on arvioitu 2000-5500 paria ja keskikannaksi 3500 (Lehikoinen ym. 2019a), ja lintuatlasaineistojen perusteella lajin kanta on vahvistunut viime vuosikymmenien aikana (Valkama ym. 2011). Tuoreimman direktiiviraportin mukaan lajin populaatiokoko ja levinneisyys ovat olleet kasvussa pitkällä aikavälillä, ja populaation koko on pysynyt vakaana lyhyellä aikavälillä Suomessa (Euroopan komissio 2020). Aineisto perustuu kansalliseen arviointiin.

Uivelo on uusimmassa uhanalaistarkastelussa luokiteltu elinvoimaiseksi (LC) lajiksi (Lehikoinen ym. 2019b). Uivelon tärkeimmät pesimäseudut sijaitsevat Lapin vähän retkeilyillä ja huonosti selvitettyillä erämaaseuduilla, mikä tuo epävarmuutta kannanarvioihin. Lajia nähdään hyvin vähän Luonnontieteellisen keskusmuseon linnustonseurannan ja Luonnonvarakeskuksen koordinoimissa valtakunnallisissa vesilintulaskennoissa, sillä laskentapaikat painottuvat muualle kuin uivelon päälevinneisyysalueelle (Laaksonen ym. 2019). Uivelon pesässä on Luonnontieteellisen Keskusmuseon pesäkorttiaineiston perusteella keskimäärin 6,77 munaa (Lehikoinen ym. 2012). Aineisto perustuu kuitenkin vain 13 pesäkortti-ilmoitukseen.

Telkkä on Suomen runsaimpia vesilintuja, ja sen levinneisyysalue kattaa koko maan. Telkän pesimäkannan on arvioitu olevan nykyään noin 110000-130000 paria (Lehikoinen ym. 2019a). Vesilintulaskentojen perusteella telkkäkanta on taantunut hieman 1990-luvulta lähtien (Laaksonen ym. 2019). Laji luokitellaan kuitenkin edelleen elinvoimaiseksi (LC). Telkällä munamäärän keskiarvo on 8,45 ja pesäkorttiaineistokin paljon laajempi kuin uivelolla (n = 2818) (Lehikoinen ym. 2012).

Molemmat lajit ovat kolopesijöitä, ja pesivät esim. palokärjen kaivamissa puunkoloissa, mutta kelpuuttavat myös ihmisen rakentamat pöntöt pesäpaikoikseen. Pesäkolo voi sijaita kaukanakin vesistöstä. Uivelon munat ovat vaaleita ja hieman kellertäviä, ja haudonta-aika kestää 26-28 vuorokautta (Laaksonen 2013). Telkän munat ovat väriltään vaalean sinivihreitä, ja niiden haudonta kestää 27-35 vuorokautta (Laaksonen 2013). Pöntöissä voi usein havaita paljon suurempiakin munamääriä, sillä useampi naaras saattaa munia samaan pönttöön. Joskus samassa pöntössä voi olla sekä uivelon että telkän munia. Molemmat lajit kuuluvat Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin. Uivelo on myös lintudirektiivin liitteen I laji (Ympäristöhallinto 2013).

Kuva 1-1. Uivelokoira ja telkkänaaras järvellä.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

Vuonna 2025 tehtiin tarkkailuohjelman mukaisesti ja aiempien vuosien tavoin kaksi tarkkailukierrosta. Kevään huoltokierros toteutettiin moottorikelkoilla ja hiihtäen 9.-10.4.2024. Kierroksella tarkistettiin ja puhdistettiin 59:n vuosittaiseen tarkkailuun kuuluvaa pöntön lisäksi myös vuosittaisen tarkkailun ulkopuolelle jätetyt vaikeasti saavutettavat pöntöt. Pöntöistä, joissa oli pesitty, vaihdettiin purut ja pönttöjen kunto tarkastettiin. Samalla pääteltiin edellisen kesän (2024) pesintämenestys pönttöön jääneistä kuoriutumattomista munista. Kevätkierroksen suorittivat Eurofins Ahma Oy:n ympäristöasiantuntija (MMT) Osmo Heikkala sekä Boliden Kevitsa Mining Oy:n Tuomas Hannula ja Marika Kajava 24.-27.3.2025.

Pesintäkauden tarkastuskierros pyritään vuosittain ajoittamaan niin, että muninta olisi jo ohi ja haudontakin pitkällä, mutta poikaset eivät olisi vielä kuoriutuneet. Vuoden 2025 pesintäkauden kierros tehtiin 9.-13.6.2025. Kierroksen toteutti Osmo Heikkala, jolla on Varsinais-Suomen ELY-keskuksen myöntämä pesäpoikasten rengastuslupa, yhteistyössä Mika Heikkalan ja Iikka Heikkalan kanssa, jotka toimivat rengastusharjoittelijoina. Pesäpoikasten rengastuslupa sisältää luvan poiketa rauhoitusmääräyksistä. Pönttöjen pesintätiedot, eli pesimälaji ja munamäärä, kirjattiin ylös, ja pöntöistä kiinni saadut emot rengastettiin tai kontrolloitiin. Rengastus ei sisälly tarkkailuohjelmaan, mutta siitä sovittiin erikseen suullisesti keuhällä 2018, sillä sen katsottiin antavan

lisäarvoa seurantaan. Kesällä 2025 rengastettiin neljä uivelonaarasta ja kuudelta kontrolloitiin eli luettiin aiempina vuosina asennetut renkaat. Lisäksi kolme pöntöstä yhytettyä emoa jäi ilman rengasta, yksi karkasi pöntöstä, yhdestä oli poikaset jo kuoriutuneet ja kolmessa pöntössä oli munat, mutta hautovaa naarasta ei ollut paikalla. Telkkäemoja rengastettiin yksi ja kontrolleja tuli kaksi. Telkkäemoista osa pakeni pöntöistä niitä lähestyttäessä ja peräti kahdesta pöntöstä löytyi kuollut telkkä

Kuva 2-1. Telkän (vas.) ja uivelon pöntöt. Uivelon pöntössä kulkuaukko on pienempi (75 mm) kuin telkän pöntössä (115 mm), mutta pienikokoiset telkät mahtuvat siitäkin kulkemaan.

3. TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

Liitteeseen 2 on koottu vuoden 2025 molempien tarkastuskierrosten havainnot ja huomiot sekä myös vuosien 2013-2025 pesintätiedot. Vuoden 2025 pesintöjen onnistuminen on tarkistettavissa vasta kevään 2026 huoltokierroksella. Vuodesta 2015 lähtien jokavuotisen seurannan piirissä ovat olleet samat 57 pönttöä, ja vuodesta 2019 lähtien kaksi lisää, eli yhteensä 59 pönttöä.

3.1 Vuoden 2024 pesintöjen onnistuminen

Kevään 2025 tarkkailukierroksen havaintojen perusteella vuoden 2024 aloitetuista 17 uivelon pesinnästä onnistui 16. Telkän pesiä oli kesällä 2024 yhteensä 14, joista kuoriutui 12 poikuetta, eli epäonnistuneita pesintöjä oli kaksi.

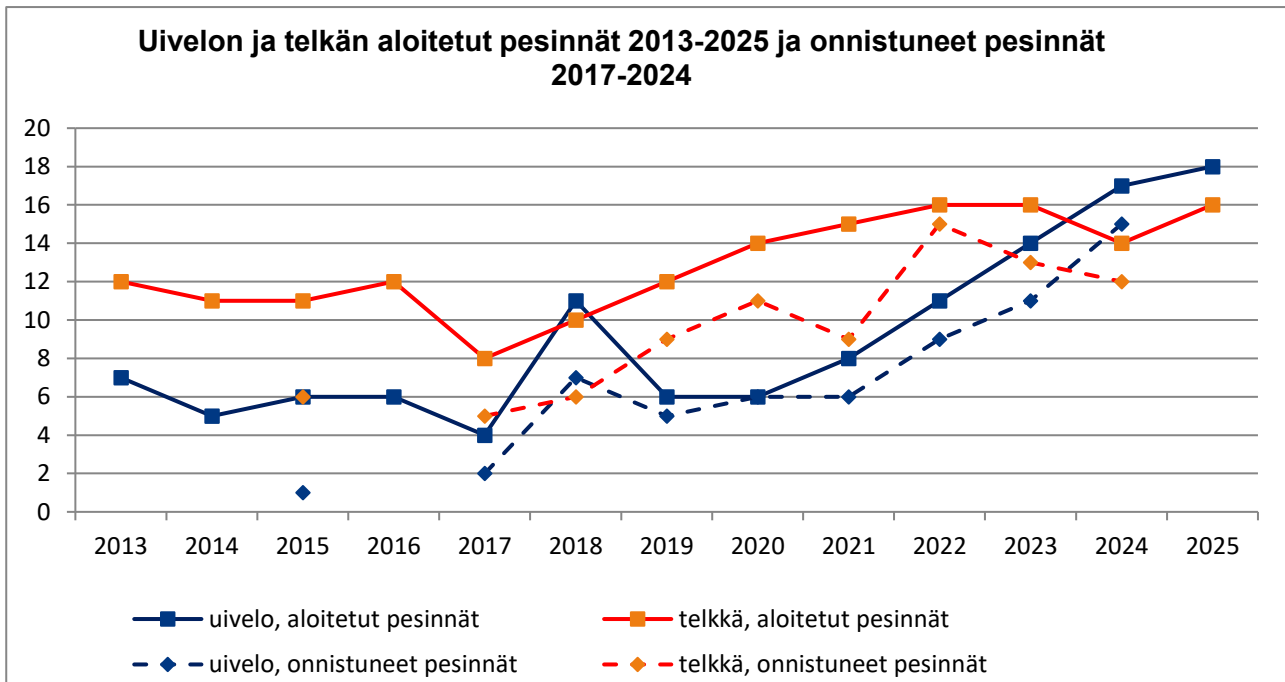
Ainoa epäonnistunut uivelon pesintäyritys oli Joutsenlammella. Munaluku oli kasvanut yhdellä kesäkierrokselta ja munat olivat hyvin peiteltä. Syy pesinnän keskeytymiselle jäi tuntemattomaksi, mutta yksi mahdollisuus on emon joutuminen saaliiksi ruokailureissulla. Kesällä 2025 pöntössä oli uusi renkaaton naaras.

Telkän molemmat epäonnistuneet pesintäyritykset sijoittuivat erämaa järven eteläpäähän. Molemmat pöntöt olivat tyhjästä munista ja siten oletettavasti pesinnän epäonnistumisen syynä oli predaatio. Järvellä on myös kova kilpailutilanne telkän pesien suhteen, vaikka lähistöllä lienee melko runsaasti myös luonnonkoloja, koska

rantavyöhykkeellä ja etenkin läheisen vaaran rinteessä on runsaasti vanhaa puustoa. Järvellä on yhteensä 5 telkän pönttöä, mutta esimerkiksi heinäkuussa 2022 järvellä havaittiin yhdeksän telkkäpoikuetta.

3.2 Pesintätilanne 2025

Pesimäkauden 2025 tarkistuskierros ajoittui aivan haudontakauden loppupuolelle, sillä sekä yhdestä uivelon, että telkänpöntöstä oli poikue jo kuoriutunut ja lähtenyt. Lähes kaikki (15/18) uiveloemot olivat pöntössä, vain kaksi oli ruokailemassa ja yhdestä pöntöstä poikue oli jo poistunut. Myös telkällä suurin osa (9/15) emoista tavattiin pöntöltä, mutta osa telkkäemoista pakeni pönttöä lähestyttyä. Kahdesta pöntöstä löytyi myös kuollut telkkä, joista ainakin toinen oli jo osittain syöty.

Kuva 3-1. Telkän ja uivelon aloitettujen pesintöjen lukumäärät vuosina 2013-2025 ja vuosien 2015 sekä 2017-2024 kuoriutuneet pesinnät. Vuosien 2013-2017 tiedot perustuvat Ramboll Finland Oy:n (2017) raporttiin. Kesän 2024 pesintöjen kuoriutumisesta saadaan tieto vasta kevään 2025 huoltokierroksella.

Kuvassa 3-1 esitetään koko seurantajakson ajalta telkän ja uivelon aloitettujen pesintöjen määrät, ja vuodesta 2017 lähtien myös kuoriutuneiden pesintöjen määrät. Vuosilta 2013-2016 kuoriutumisesta on tieto vain vuodelta 2015 (viranomaispalaverin muistio 12.4.2016), sillä vuosien 2013-2017 raporteissa on esitetty vain aloitettujen pesintöjen määrät (Ramboll Finland Oy 2016, 2017, Pirinen T., suullinen ilmoitus 2020a, 2020b).

Vuoden 2025 pesintäkauden kierroksella havaittiin yhteensä peräti kahdeksantoista uivelon munapesää (kuva 3-1, taulukko 3-1), mikä on seurantavuosien korkein määrä. Uivelon pesintöjen määrä on kasvanut nyt viisi vuotta peräkkäin ja jo kolminkertaistunut samalla aikavälillä vuosista 2019-2020, jolloin uivelon pesintöjä todettiin kuusi. Tätä aiempina vuosina aloitettuja uivelon pesintöjä on ollut neljästä yhteentoista per vuosi. Aloitettujen pesintöjen määrä oli alhaisin (4) vuonna 2017, joka olikin koko maassa poikkeuksellisen huono lintujen pesintöjen ja poikastuoton kannalta (Piha 2018). Viime vuosien hyvän kehityksen ansiosta seurantavuosien keskimääräinen aloitettujen pesintöjen määrä nousi jo yli 9:n ja on nyt 9,15

Telkän munapesiä havaittiin vuonna 2025 yhteensä 16, eli pesintöjen määrä kasvoi kahdella nousten sivuamaan seurantahistorian parhaimpia vuosia 2022-2023 (Kuva 3-1). Telkän aloitettujen pesintöjen keskiarvo vuosina 2013-2025 on 12,84. Määrä kasvoi joka vuosi vuoden 2017 aallonpohjan jälkeen aina vuoteen 2022 saakka, mutta on nyt tasaantunut. Vuonna 2025 tarkkailupöntöissä oli telkän ja uivelon lisäksi viisi varpuslintujen pesintää lajeina ainakin leppälintu ja talitiainen. Pikkulintujen pesintöjä on usein löytynyt vielä lisää talven puhdistuskierroksella, sillä monet lajit pesivät useamman kerran vuodessa ja osa pesinnöistä

alkaa siten vasta myöhemmin kesällä. Esimerkiksi vuoden 2024 kesäkierröksellä pöntöistä löytyi vain yksi tiais pesä ja 2025 kevätkierröksellä yhteensä viisi varpuslinnun pesää.

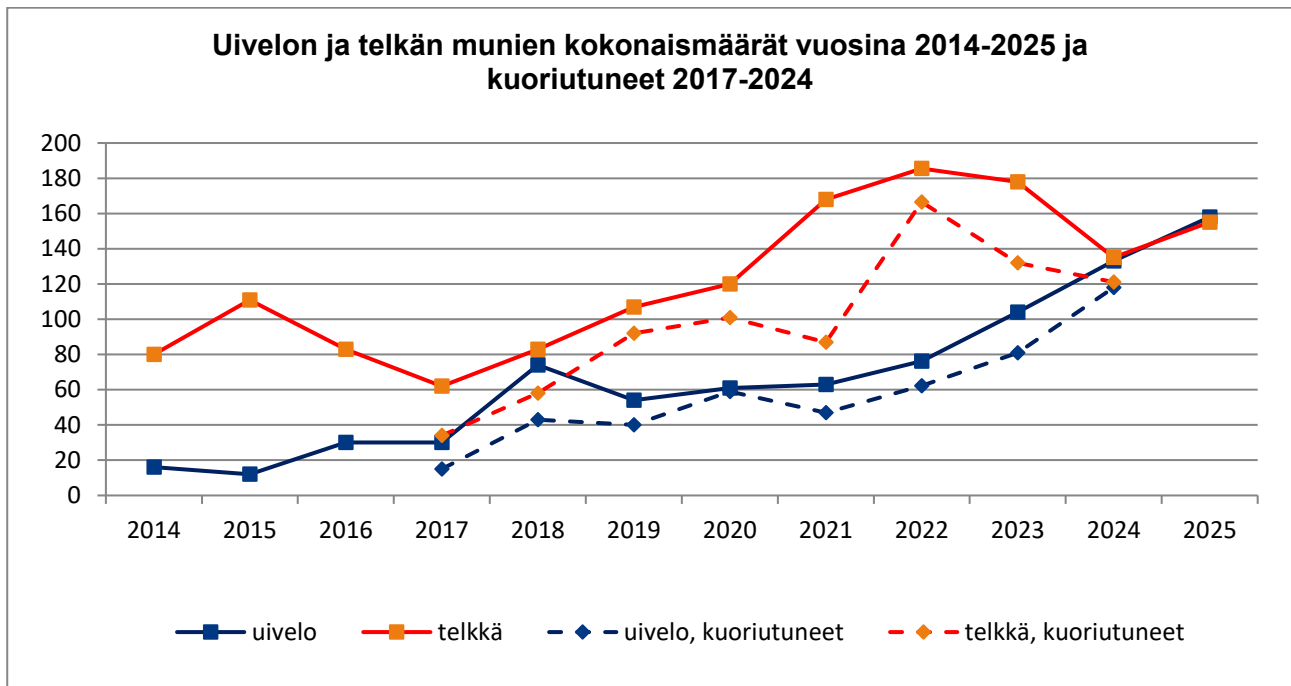
Pöntöstä kiinni saadut emot pääsääntöisesti rengastettiin tai aiemmin asetetut renkaat luettiin. Renkaat pääsivät kuitenkin loppumaan kesken ja osa emoista jäi siten rengastamattakin. Uiveloemoja rengastettiin kaikkiaan neljä, ja kuuden emon renkaat kontrolloitiin. Käsitellyistä linnuista kolme jouduttiin vapauttamaan ilman rengasta. Kontrolloiduista linnuista rimmellä pesinyt uiveloemo oli rengastettu edellisenä vuonna samasta pöntöstä. Lammella kontrolloitu emo on rengastettu samasta pöntöstä vuonna 2022 ja se oli pesinyt samassa pöntössä myös vuonna 2023 ja 2024. 2025 kontrolloitu emo oli rengastettu edellisenä vuonna järvellä. Lammella pesinyt uivelo oli rengastettu vuonna 2020 viereisestä pöntöstä. Kyseinen uivelo on kontrolloitu samasta pöntöstä, kuin vuonna 2025 myös vuosina 2021 ja 2023. Pöntössä oli pesinnät myös 2022 ja 2024, mutta tuolloin lintua ei nostettu munien päältä kylmän kelin vuoksi. Aavalla pöntöstä KO58 kesällä 2024 ja 2025 kontrolloitu emo on rengastettu vuonna 2021 Lammella samasta pöntöstä, jossa nyt kontrolloitiin eri yksilö. Aavalle tämä emo on siirtynyt vuonna 2022, mutta pönttöön KO31, josta taas vaihtoi pönttöön KO58 jo vuonna 2023. Sama emo on siis saatu kiinni jo kolmelta eri pöntöltä, joista kauimmaisten välinen etäisyys on noin 1,03 km. Järven kahdesta uivelon pöntöstä vuonna 2025 toisesta rengastettiin uivelo ja toisesta kontrolloitiin edellisenä vuonna erillä Järvellä rengastettu uiveloemo.

Kuva 3-2. Uivelon rengastus

Telkkäemoja rengastettiin vain yksi ja kontrolleja saatiin kaksi. Neljä emoa pakeni pöntöstä ja yhtä ei otettu käsittelyyn. Lisäksi kahdessa pöntössä oli kuollut telkkäemo. Loput telkät olivat ruokailemassa. Kontrolloiduista linnuista läheisen joen telkkäemo oli rengastettu edellisenä vuonna samasta pöntöstä ja aavan telkkä oli rengastettu myös samasta pöntöstä vuonna 2022. Pöntössä oli pesintä myös vuosina 2023 ja 2024, mutta lintua ei päästy niinä vuosina käsittelemään.

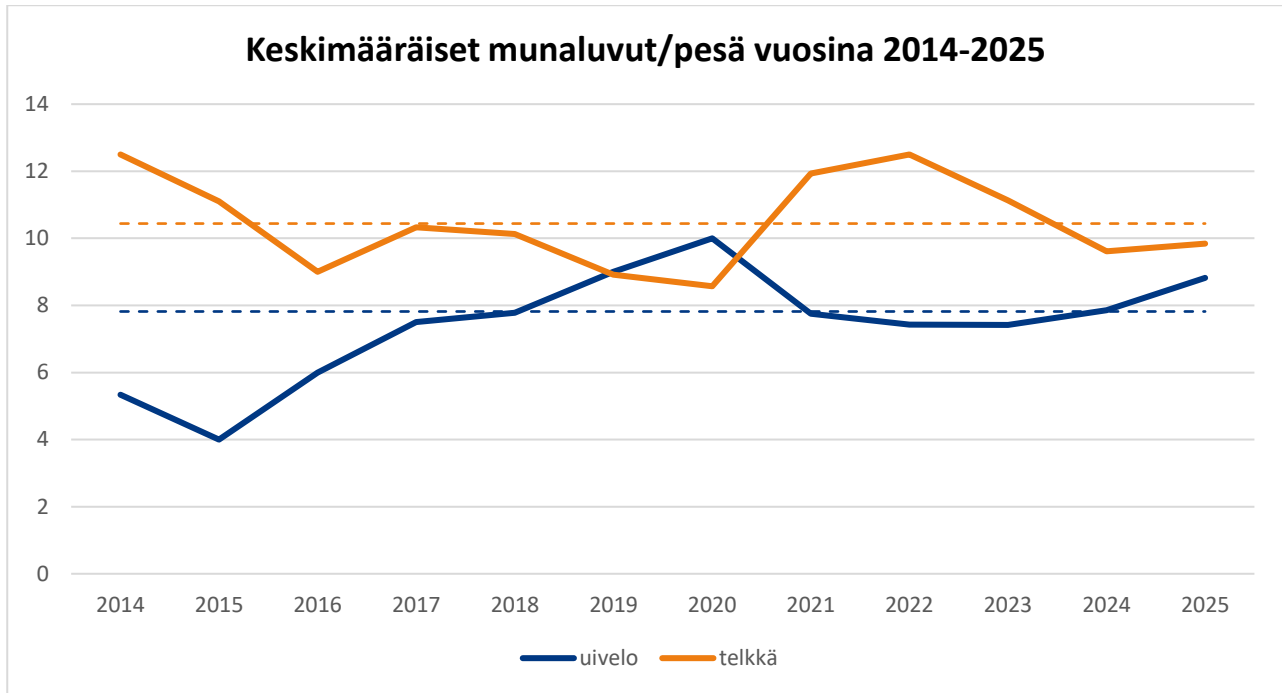
Vuonna 2025 uivelon munamäärä pöntöissä vaihteli neljästä kuuteentoista. Uivelon 18 pesinnästä 17 munamäärä pystyttiin laskemaan. Keskimääräinen munaluku oli 8,82. Havaintojen perusteella uiveloiden muninta oli valmis ja naaraat hautomassa, todennäköisesti viimeisiä päiviä, sillä yksi poikue oli jo kuoriutunutkin ja poistunut pesästä. Munalukujen perusteella Lammen pöntössä oli todennäköisesti useamman naaraan munia (yhteensä 16 munaa) ja mahdollisesti myös kahdessa Aavan pöntössä (11 ja 12), sekä yhdessä Järven (11) ja Lammen (11) pöntöissä. Luonnontieteellisen Keskusmuseon (LUOMUS) keräämässä pesäkorttiaineistossa suurin munamäärä on ollut 10 ja keskiarvo on ollut 6,77 (Lehikoinen ym. 2012). Uivelon osalta Luonnontieteellisen keskusmuseon pesäkorttiaineisto on varsin pieni, sillä aineistoon on ilmoitettu vain 13 uivelon pesää (Lehikoinen ym. 2012). Tämän kompensatiopönttöprojektin aineistossa on munaluvut jo yhteensä 94:sta uivelon pesästä, ja koko aineiston keskimääräinen munaluku on noin 7,82 eli selvästi korkeampi kuin pesäkorttiaineiston keskiarvo (kuva 3-4). Munaluvun laskennassa on huomioitu ainoastaan ne pesät, joissa muninnan on katsottu olevan valmis. Munalukua nostaa todennäköiset kahden naaraan munimat pesät, joita ei kuitenkaan uivelolla ole ollut kovin monta. Pesäkohtaisten munamäärien huippu (10) nähtiin vuonna 2020, jonka jälkeen on nähty pientä tasaantumista. Munamäärien taso on kuitenkin säilynyt edellä mainittua valtakunnallista keskiarvoa ylempänä jo vuodesta 2017 (kuva 3-4). Uivelon munien laskettu kokonaismäärä on luonnollisesti kasvanut pesämäärien kasvun myötä. Vuonna 2025 munien laskettu kokonaismäärä oli 150, mikä on selvästi korkein lukema koko tarkkailujakson ajalta, mutta tästäkin luvusta puuttuu yhden pesinnän munamäärä. Arvioitu todellinen munamäärä on 158. Kuvassa 3-4 esitettyyn munien määrään laskemattomien pesien munamäärät on huomioitu kyseisen vuoden keskiarvon mukaisesti.

Kuva 3-3. Uivelon ja telkän munien kokonaismäärät vuosina 2014-2025. Vuosien 2014-2017 tiedot perustuvat Ramboll Finland Oy:n (2017) raporttiin. Vuonna 2013 munia ei ole laskettu. Lopullinen munamäärä on ollut hieman suurempi ainakin vuosina 2016-2018, sillä osassa pesiä muninta oli vielä kesken. Vuosina 2022-2025 ei kaikkien pesintöjen munamääriä saatu laskettua, mutta näiden vuosien osalta laskemattomien pesintöjen osalta munalukuna käytettiin kyseisen vuoden lajikohtaista munakeskiarvoa. Luvuissa ovat mukana myös myöhemmin tuhoutuneet pesinnät. Kesällä 2025 munittujen munien kuoriutuminen selviää kevään 2026 huoltokierroksella.

Telkän munien laskettu kokonaismäärä oli 128 ja arvioitu todellinen munamäärä 155, sillä kolmesta pesästä munia ei voitu laskea. Munamäärä oli koko tarkkailujakson neljänneksi korkein (kuva 3-3). Pönttökierroksen aikaan ainakin kaksi pesintää oli jo keskeytynyt, sillä pöntöistä löytyi kuollut emo. Telkän pesien munamäärät vaihtelivat vuonna 2025 kolmen ja yhdeksäntoista välillä (Taulukko 3-1). Telkille on tavallista, että samana pönttöön voi munia useitakin naaraita, mikä selittää korkeimpia munamääriä. Vuonna 2025 useamman

naaraan munia oli todennäköisesti ainakin kahdessa pöntössä, joissa munia oli 16-19. Telkän osalta tarkkailuprojektin aineistossa on munaluvut jo 134 pesästä ja keskimääräinen munaluku on ollut 10,44 (kuva 3-4). Telkän osalta myös Luonnontieteellisen Keskusmuseon pesäkorttiaineisto on laaja (n = 2818) ja siinä keskimääräinen munaluku on ollut noin 8,45 (Lehikoinen ym. 2012), joten tarkkailuprojektin munamäärät ovat telkälläkin olleet selvästi keskimääräistä korkeammat.

Kuva 3-4. Keskimääräinen munaluku (munia/pesä) vuosittain uivelon ja telkän pesissä. Katkoviivat kuvaavat koko aineiston keskiarvoa vuosina 2014-2025. Aineistosta on jätetty pois sellaiset pesät, joissa muninta on ollut selvästi kesken tai munaluku ei ole ollut tiedossa.

Kompensaatiopönttöjen tarkkailujakson alkuvuosilta (2013-2017) kaikkien pesien osalta ei ole munalukuja tiedossa, sillä osa pesistä on jätetty olosuhteiden vuoksi kesäkierroksilla tarkistamatta, ja pesintätiedot perustuvat niiltä osin seuraavan kevään huoltokierroksen havaintoihin (Ramboll Finland Oy 2016, 2017). Vuosina 2018-2024 kaikki pöntöt on tarkistettu ja munaluvut laskettu kesäkierroksilla siltä osin, kuin se on pesintöiden onnistumista vaarantamatta ollut mahdollista. Vuosina 2022-2025 yksittäisten pesien munia ei ole laskettu olosuhteiden ollessa liian kylmät, lisäksi vuosina 2024 ja 2025 on joitakin poikueita ehtinyt jo poistumaan pesästä laskenta-aikaan.

Pesintöiden määrä ja korkeat munamäärät antavat viitteitä hyvästä poikastuotosta myös kesällä 2025, uivelon osalta jopa poikkeuksellisen hyvästä. Korkeat munamäärät viittaavat myös hyvään ravintotilanteeseen ja lintujen elinvoimaisuuteen. Kesän 2025 olosuhteet vesilintujen pesinnöille vaikuttivat olevan Sodankylässä pääsääntöisesti hyvät, ja pesintöiden odotetaan onnistuneen varsin hyvin. Vuoden 2025 pesintöiden eteneminen kuoriutumisvaiheeseen varmistuu kevään 2026 tarkastuskierroksella, jolloin nähdään kuoriutumattomien munien määrää. Kuoriutumisen jälkeisiä tuhoja tässä seurannassa ei kuitenkaan voida havaita, sillä poikaset poistuvat pesästä jo noin vuorokauden ikäisinä. Poikasia uhkaavat pesästä lähdön jälkeen monet vaarat, ja vesilinnuilla poikasten kuolleisuus onkin tavallisesti varsin korkea.

Luonnonvarakeskuksen ja Luonnontieteellisen Keskusmuseon koordinoimien vesilintuseurantojen perusteella kaikkien tärkeimpien riistalintujen poikastuotto oli valtakunnallisesti vuonna 2025 pitkänajan keskiarvoja alempi, johtuen pääasiassa taantuneista kannoista (Piha ym. 2025). Telkällä valtakunnallinen parimäärä on pienentynyt pitkällä aikavälillä, mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana ei ole tapahtunut tilastollisesti merkitseviä muutoksia valtakunnallisessa parimäärässä. Telkkien määrä on kuitenkin vähentynyt etelässä ja kasvanut pohjoisessa viimeisten 10 vuoden aikana (Piha ym. 2025). Vuonna 2025 telkän valtakunnallinen poikastuotto oli pitkän ajan keskiarvojen alapuolella, ollen kuitenkin selvästi korkeampi kuin vuonna 2024, mutta tuloksia ei ole eritelty Etelä- ja Pohjois-Suomen osalta (Piha ym. 2025). Kuitenkin metsähanhiseurannan

helikopterilaskentojen perusteella pohjoisen alueen poikastuotto oli vuonna 2025 seurantavuosien heikommasta päästä, mikä voi johtua Lapin heikosta myyrätilanteesta, mikä lisää saalistuspaineita lintuihin. Uivelon osalta kannankehitystä ei ole arvioitu, koska lajin kanta keskittyy Lappiin ja sielläkin sellaisille alueille, joilta laskentatuloksia ei ole riittävästi.

Pesinnän onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä on useita, ja merkittävimpiä lienevät säätekijät ja pienpedot. Sään kylmyys, etenkin yhdistettynä ihmisen tai eläimen aiheuttamiin häiriöihin, voi aiheuttaa munien jäähtymisen ja haudonnan epäonnistumisen. Vesilintujen pöntöissä kulkuaukko on niin väljä, että jopa näättä mahtuu siitä kulkemaan, ja yksittäisissä pöntöissä on havaittakin näätien aiheuttamia tuhoja.

Kuva 3-5. Pönttö lammen rannalla

Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2025

Taulukko 3-1. Tarkkailupönttöjen pesimälajit ja munamäärät 2017-2024 (sijainnit liitteessä 1). Kuoriutumattomat pesinnät on merkitty punaisella. Vuoden 2024 pesintöjen kuoriutuminen selviää keväällä 2025. Pöntön asennusvuosi näkyy ID:stä: KOxx = 2012; Uxx = 2015; Txx = 2019.

ID nro	Pesimälaji 2017	Munaluku 2017	Pesimälaji 2018	Munaluku 2018	Pesimälaji 2019	Munaluku 2019	Pesimälaji 2020	Munaluku 2020	Pesimälaji 2021	Munaluku 2021	Pesimälaji 2022	Munaluku 2022	Pesimälaji 2023	Munaluku 2023	Pesimälaji 2024	Munaluku 2024	Pesimälaji 2025	Munaluku 2025
KO01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	talitiainen	-	-	-	-	-
KO02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	9
KO03	-	-	-	-	uivelo	6	-	-	-	-	-	-	uivelo	8	uivelo	?	-	-
KO05	uivelo	6	uivelo	8	-	-	-	-	uivelo	7	-	-	leppälintu	7	uivelo	11	uivelo	12
KO06	-	-	uivelo	5	uivelo	15	uivelo	16	-	-	uivelo	2	-	-	tiainen	-	uivelo	6
KO09	uivelo	9	uivelo	1	uivelo	11	-	-	uivelo	8	-	-	-	-	-	-	uivelo	?
KO10	-	-	-	-	-	-	uivelo	8	-	-	uivelo	?	uivelo	8	-	-	varpuslintu	-
KO11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	7	uivelo	8	uivelo	7	uivelo	7
KO13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	7	uivelo	8	uivelo	9	uivelo	8
KO14	-	-	orava?	-	västäräkki	5 poikasta	talitiainen	-	västäräkki	6	-	-	-	-	uivelo	8	-	-
KO17	-	-	-	-	-	-	uivelo	7	-	-	-	-	uivelo	?	uivelo	9	-	-
KO18	-	-	-	-	-	-	uivelo	8	-	-	uivelo	9	uivelo	8	uivelo	6	uivelo	7
KO21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KO23	uivelo	6	uivelo	5	uivelo	7	uivelo	7	uivelo	8	uivelo	12	uivelo	8	uivelo	9	uivelo	8
KO25	-	-	västäräkki	?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	talitiainen	-
KO26	-	-	-	-	-	-	tiainen	-	tiainen	5	-	-	-	-	-	-	-	-
KO28	-	-	uivelo	13	-	-	uivelo	14	uivelo	10	uivelo	?	uivelo	9	uivelo	?	uivelo	11
KO29	-	-	uivelo	13	-	-	-	-	uivelo	8	uivelo	10	uivelo	8	uivelo	10	uivelo	8
KO30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KO31	uivelo	9	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	2	-	-	uivelo	3	uivelo	9
KO33	telkkä	9	telkkä	13	telkkä	11	telkkä	2	telkkä	15	telkkä	10	telkkä	14	telkkä	15	telkkä	11
KO35	telkkä	10	telkkä	8	telkkä	8	telkkä	6	telkkä	7	telkkä	10	telkkä	7	telkkä	10	telkkä	8
KO36	-	-	telkkä	7	telkkä	7	helmipöllö	4	telkkä	1	telkkä	15	telkkä	11	telkkä	7	telkkä	7
KO37	telkkä	12	telkkä	5	telkkä	10	telkkä	11	telkkä	12	telkkä	16	telkkä	19	telkkä	14	telkkä	19
KO38	-	-	telkkä	13	telkkä	4	telkkä	4	telkkä	18	telkkä	11	telkkä	18	telkkä	3	-	-
KO39	-	-	uivelo	3	telkkä	10	telkkä	11	telkkä	8	telkkä	9	telkkä	11	telkkä	10	telkkä	3
KO42	-	-	telkkä	2	telkkä	9	telkkä	10+1	telkkä	13	telkkä	1	telkkä	8	telkkä	10	telkkä	12
KO45	telkkä	?	telkkä	14	telkkä	14	telkkä	20	telkkä	15	telkkä	19	telkkä	15	telkkä	18	telkkä	16
KO48	telkkä	14	telkkä	13	telkkä	7	telkkä	7	telkkä	8	telkkä	12	telkkä	3	-	-	telkkä	8
KO50	telkkä, kuollut	-(10)	telkkä	8	telkkä	9	telkkä	10	telkkä	20	telkkä	13	telkkä	8	telkkä	6	telkkä	9
KO52	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	8	uivelo	?	uivelo	8	uivelo	?	uivelo	8
KO53	-	-	uivelo	7	uivelo	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KO54	-	-	uivelo	6	-	-	-	-	uivelo	7	-	-	uivelo	6	uivelo	8	-	-
KO57	-	-	-	-	uivelo	10	-	-	-	-	-	-	talitiainen	?	uivelo	7	uivelo	7
KO58	-	-	uivelo	6	-	-	-	-	uivelo	6	-	-	uivelo	8	uivelo	7	uivelo	11
KO59	västäräkki	4	-	-	västäräkki	6	-	-	-	-	-	-	uivelo	6	uivelo	11	uivelo	11
KO61	telkkä	?	telkkä	?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KO62	-	-	-	-	leppälintu	5	-	-	-	-	-	-	västäräkki	-	-	-	uivelo	8
U1	-	-	-	-	talitiainen	7 poikasta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	telkkä	5
U2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
U3	tiislaji	8	-	-	-	-	talitiainen	-	-	-	-	-	telkkä	6	telkkä	8	telkkä	12
U4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	talitiainen	-	-	-	leppälintu	-
U5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	leppälintu	-	-	-	-	-
U6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	helmipöllö	2	helmipöllö	?	-	-
U7	-	-	tiainen	?	-	-	telkkä	6	-	-	uivelo	5	-	-	-	-	telkkä	?
U8	-	-	lapintiaainen	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
U9	telkkä	7	-	-	-	-	talitiainen	-	talitiainen	9	telkkä	-	telkkä	8	telkkä	3	telkkä	?
U10	-	-	-	-	-	-	talitiainen	-	-	-	-	-	leppälintu	-	-	-	tiainen	-
U11	-	-	-	-	-	-	leppälintu	-	-	-	-	-	varpuslintu	-	-	-	talitiainen	-
U12	-	-	varpuslintu	?	-	-	-	-	-	-	-	-	helmipöllö	3	-	-	-	-
U13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	4

Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2025

ID nro	Pesimälaji 2017	Munaluku 2017	Pesimälaji 2018	Munaluku 2018	Pesimälaji 2019	Munaluku 2019	Pesimälaji 2020	Munaluku 2020	Pesimälaji 2021	Munaluku 2021	Pesimälaji 2022	Munaluku 2022	Pesimälaji 2023	Munaluku 2023	Pesimälaji 2024	Munaluku 2024	Pesimälaji 2025	Munaluku 2025
KO01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	talitiainen	-	-	-	-	-
U14	-	-	uivelo	7	-	-	telkkä	10	telkkä	11	telkkä	15	telkkä	9	telkkä	?	telkkä	9
U15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
U16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	uivelo	4	uivelo	5	uivelo	16
U17	-	-	-	-	-	-	telkkä	7	telkkä	11	telkkä	12	telkkä	4	-	-	-	-
U18	-	-	leppälintu	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
U19	-	-	varpuslintu	?	telkkä	7	telkkä	5	telkkä	6	telkkä	6	-	-	-	-	telkkä	?
T20	Pöntöt asennettu keväällä 2019				-	-	telkkä	11	telkkä	7	telkkä	11	telkkä	16	telkkä	7	-	-
T21					telkkä	11	-	-	telkkä	16	telkkä	14	telkkä	21	telkkä	14	telkkä	9

4. YHTEENVETO

Boliden Kevitsa Mining Oy on asennuttanut tarkkailuohjelmansa mukaisesti vesilintujen (telkkä ja uivelo) pönttöjä Koitelaisen Natura-alueelle ja muualle Kevitsan kaivoksen lähialueelle. Näitä pönttöjä seurataan vuosittain kahdella tarkastuskierroksella. Vuoden 2025 kevätkierroksella tarkastettiin pönttöjen kunto ja huollettiin ne, sekä tarkastettiin edellisen kesän (2024) pesintöjen onnistuminen. Kesän kierroksella tarkastettiin pesimälaji ja laskettiin munat.

Vuonna 2025 aloitettuja telkän pesintöjä oli 16 ja uivelon pesintöjä 18. Telkän munien laskettu kokonaismäärä vuonna 2024 oli 128 ja uivelon 150. Munaluvuista puuttuu kolme telkän ja yksi uivelon pesintää, joiden munalukua ei voitu laskea vaarantamatta pesinnän onnistumista tai siksi, että poikaset olivat jo kuoriutuneet. Lisäksi pöntöissä oli viisi varpuslinnun pesää. Uivelon osalta aloitettujen pesintöjen määrä sekä munien kokonaismäärä olivat seurantajakson korkeimmat. Telkällä pesintöjen määrä sivusi seurantahistorian korkeinta lukemaa ja munien kokonaismäärä oli seurantahistorian neljänneksi korkein. Vuoden 2025 pesissä keskimääräinen munaluku (munia/pesä) oli uivelolla seurantavuosien kolmanneksi korkein (korkeammat 2019 ja 2020). Telkällä taas keskimääräinen munaluku oli keskimääräistä matalampi, ollen vasta 8. korkein. Haudonnan onnistuminen varmistuu kevään 2025 huoltokierroksella.

Kuva 4-1. Lampi Koitelaisen Natura-alueella

VIITTEET

- Eurofins Ahma Oy (2019). Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2018. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 9 s. + liitteet.
- Eurofins Ahma Oy (2020). Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2019. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 11s. + liitteet.
- Eurofins Ahma Oy (2022). Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2012-2022. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 10 s. + liitteet.
- Eurofins Ahma Oy (2024). Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2023. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 11s. + liitteet.
- Eurofins Ahma Oy (2025). Uivelon- ja telkänpönttöjen seuranta 2024. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 12s. + liitteet.
- Euroopan komissio (2020). Birds directive reporting. [Viitattu:15.1.2025]. Saatavissa: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/>.
- Laaksonen, T., Lehtikoinen, A., Pöysä, H., Sirkiä, P. & Ikonen, K. (2019). Sisävesien vesilintujen kannanvaihtelut 1986-2018. Linnut-vuosikirja 2018: 46-55.
- Laaksonen, J. (2013). Pihan linnut ja pöntöt – eloa pihapiiriin. Paasilinna. 223 s.
- Lehtikoinen, A., Below, A., Jukarainen, A., Laaksonen, T., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. (2019a). Suomen lintujen pesimäkantojen koot. Linnut-vuosikirja 2018: 38–45.
- Lehtikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. (2019b). Linnut. Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) (2019). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. s.560–570.
- Lehtikoinen, A., Honkala, J & Piirainen E. (2012). Kuinka monta munaa on linnun pesässä – Suomessa pesivien lintujen munaluku seuranta-aineistojen perusteella. Linnut-vuosikirja 2011: 144-150.
- Piha, M. (2018). Sisämaan seurantapyynti 1986-2017: varpuslintujen kannankehitys, poikastuotto ja elossasäilyvyys. Linnut-vuosikirja 2017:48-55.
- Piha, M., Ikonen, K., Lindén, A., Lehtikoinen, A., Rajala, T. & Seimola, T. (2025). Vesilintuseurannan tulokset 2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 60/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 24 s.
- Pöyry Finland Oy (2012). Maakotkan ja uivelon tekopesien sijoittaminen Koitelaisenkairan alueelle. FQM Kevitsa Mining Oy. Loppuraportti, 3 s.
- Ramboll Finland Oy (2017). Uivelon ja telkänpönttöjen pesimäaikainen tarkkailu 2013-2017. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 9 s.
- Ramboll Finland Oy (2016). Uivelon- ja telkänpönttöjen pesimäaikainen tarkkailu 2013-2015. FQM Kevitsa Mining Oy. Raportti, 6 s. + liitteet.
- Ramboll Finland Oy (2015). Kevitsan kaivoksen tuotantovaiheen tarkkailuohjelma. 5.5.2015. Täydennetty 2.10.2015. Päivitetty 20.6.2017. Boliden Kevitsa Mining Oy. Raportti, 57s.
- Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehtikoinen, Aleksi 2011: Suomen III Lintuatlas. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. [Viitattu: 15.1.2025]. Saatavissa: <http://atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/laji/uivelo>.
- Ympäristöhallinto (2013). Luonto- ja lintudirektiivien lajit. [Viitattu: 15.1.2025] Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/lajit/luonto_ja_lintudirektiivien_lajit.

Suulliset ilmoitukset:

Pirinen, T. (2020a). Puhelinkeskustelu 21.4.2020. Varmistus Rambollin raporteissa tarkoitettuun pesintöjen määrään.

Pirinen, T. (2020b). Puhelinkeskustelut 12. ja 20.11.2020. Selvittelyt huoltokierrosten havainnoista koskien edellisen kesän epäonnistuneita pesintöjä vuosina 2014-2017.